

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สุจิตตรา ภูมิพนา

¹สาขาวิชาสาขาวิชาการจัดการสังคมและวัฒนธรรม สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
e-mail : poompana2539@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเป็นการศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนในด้านการท่องเที่ยวและทำให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดีขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวิธีการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยชุดคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสอบถามผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารพื้นที่ จำนวน 37 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีความกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร มีความพร้อมในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องสิ่งที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีอาชีพเสริมจากการทำการท่องเที่ยว คือความร่วมมือของคนในชุมชนที่ร่วมสร้างกันมา เรื่องราวของวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีเสน่ห์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวติดใจและกลับมาเที่ยวอีกครั้ง การท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีความร่วมมือกัน

2. คนในชุมชนยึดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวของชุมชน คือ ยิ้มแย้ม ร่วมกันสร้างแหล่งท่องเที่ยว มีจิตใจโอบอ้อมอารี สร้างเรื่องราวที่ตื่น่าจดจำให้เป็นตำนานของชุมชน สร้างจุดเด่น มีความร่วมมือทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดินมีมาอย่างยาวนานจวบจนถึงปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับการยึดแนวทางที่สำคัญของชุมชนนั้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวของชุมชนนั้นมีมาจนถึงปัจจุบันและก็มีแนวทางที่จะพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ ตามการเวลาและการเปลี่ยนแปลงที่มีมากขึ้นในสังคม

คำสำคัญ : การพัฒนาที่ยั่งยืน, การท่องเที่ยว, คุณภาพชีวิต

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Guidelines for the development of sustainable quality of life using the principles of tourism promotion Case Study of Ban Saladin Community Phutthamonthon District, Nakhon Pathom

Sujitra Poompana

Branch Bachelor of art Program in Social Innovation Management under the Humanities and Social Sciences,

e-mail : poompana2539@gmail.com

Abstract

This research aims to 1) To study and use as a guideline for improving the quality of life of the people in Saladin community. Phutthamonthon District 2) To provide the community with sustainable development in the field of tourism and improve the lives of the villagers Qualitative Research is a method used to collect data and use in-depth interviews from target audiences, including academics and experts. Villagers in Ban Saladin community Visitors to Ban Saladin Community The tools used in the questionnaire were structured interviews with 37 people involved in the area management. Data were analyzed by questionnaire, interviews with qualitative analysis. In the study of guidelines for improving the quality of life of people in the Ban Saladin community. Presented by analytical methods.

1. People in Ban Saladan Klang Community Nakhon Pathom Enthusiastic Hard working The community are successful, the people have a better quality of life, the career of touring. It is the cooperation of the people in the community together. A fascinating way of life of the locals makes the tourists happy and come back again. Tourism must be successful, have a good management system, cooperation.

2. People in the community take the guideline to improve the quality of life of the tourist community is to smile together to create tourist attractions. Have a good heart Create a good story to remember the legend of the community, a landmark of cooperation has made the tourism of Ban Saladin community has long been to the present. The results of the major community approaches. As a result, the tourism of the community has, until now, and there are ways to continue to develop. By the time and the changes are more in society.

Keywords : Sustainable development , Tourism , Quality of life

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง “การท่องเที่ยว” ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ให้ความสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะการท่องเที่ยวถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจการได้พบเจอสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยพบเห็น การท่องเที่ยวถือเป็นการมีความสุขอย่างของชีวิตมนุษย์ ผู้ประกอบการที่ต้องการหารายได้จากการท่องเที่ยวก็จำเป็นต้องสร้างจุดสนใจสร้างสิ่งใหม่เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ที่ไหนมีความโดดเด่นด้านสภาพแวดล้อมหรือสถาปัตยกรรม ที่เกิดจากความเก่าแก่คุ้มค่ากับการที่จะได้เห็นสถานที่เหล่านี้ก็จะกลายเป็นที่ท่องเที่ยว แต่การที่จะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้นั้นและมีการกระจายรายได้ก็ต้องเริ่มจากการพัฒนาจากสิ่งเล็กๆ ของประเทศก่อนนั้นคือชุมชน แต่ละชุมชนมีความโดดเด่นและน่าสนใจที่แตกต่างกันออกไป แต่ขาดอยู่อย่างหนึ่งคือเสน่ห์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว และความกล้าที่จะสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้กับชุมชน ชุมชนเป็นสังคมที่เล็กที่สุดถ้าเราต้องการที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้กับประเทศของเรา เราก็ควรเริ่มจากจุดเล็กๆ เช่นกัน ชุมชนแต่ละชุมชนมีจุดเด่นอยู่แล้วแต่จะอย่างไรให้ชุมชนนั้นมีแรงดึงดูด เหมือนกับที่หมู่บ้านศาลาดิน หมู่ที่ 3 ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม เป็นหนึ่งในหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม ถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ถึงวิถีชุมชนแห่งคลองมหาสวัสดิ์ ที่สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

ชุมชนบ้านศาลาดินตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณคลองมหาสวัสดิ์ โดยคลองมหาสวัสดิ์แห่งนี้ เป็นคลองที่ขุดขึ้นเพื่อเป็นเส้นทางเดินเรือขนส่งสินค้าระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีนจึงมีผู้คนมาอาศัยอยู่ริมสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์ จึงทำให้เกิดเป็นชุมชนหลายชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนต้องมีการสร้างศาลาไว้เพื่อใช้ขึ้นลงเรือ โดยจะเรียกขานชื่อศาลานั้นๆ ตามลักษณะ และมีการให้เช่าเรือเพื่อให้นักท่องเที่ยวนั่งเรือเยี่ยมชมธรรมชาติและชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน และชุมชนแห่งนี้มีการจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวกับ คำว่า นวัตกรรม ซึ่งหมายถึง การคิดนวัตกรรมที่เกิดจากวิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจถ้าหากมีผู้ที่สนใจทางชุมชนก็ยินดีให้คำแนะนำและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

จากความสำคัญที่กล่าวไปข้างต้นชุมชนศาลาดิน หมู่ที่ 3 ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐมซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและนับว่าเป็นหมู่บ้านแรกๆ เลยก็ได้ที่มีการ นำเอาคำว่านวัตกรรมมาใช้ให้เข้ากับชุมชนของตนเองมีการคิดนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของคนในชุมชน และสร้างสิ่งนี้ให้เป็นจุดเด่นให้กับชุมชน คือการนั่งเรือชมธรรมชาติ และเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งจากการเก็บค่าโดยสารจากนักท่องเที่ยว ขาดไปไม่ได้เลยคือคนในชุมชน ถ้าคนในชุมชนไม่มีการร่วมมือการใช้ความคิดร่วมกัน ชุมชนแห่งการท่องเที่ยวนี้ก็จะไม่เกิดเลย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ของหมู่บ้านศาลาดินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เนื้อเรื่อง/การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) ตามความเข้าใจโดยทั่วไป หมายถึง การเดินทางของบุคคลหนึ่งจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อพักผ่อน เพื่อติดต่อทางธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปตามสภาพการของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวถือว่าการพักผ่อนอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำกิจกรรมนันทนาการเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เดินทางเกิดการผ่อนคลายสนุกสนานและมีความสุขระหว่างการเดินทางไปทำกิจกรรม ซึ่งหมายถึงการเดินทางออกไปท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง นี้อธิบายเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เช่นการเดินทางไปชมสถานที่ท่องเที่ยว ไปเยี่ยมญาติ หรือไปพักผ่อนหย่อนใจหรือใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์หรือเพื่อทำกิจกรรมๆ เช่น ทางการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการเดินทางไปศึกษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ รวมถึงการเดินทางไปประชุมเพื่อการประกอบธุรกิจ จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางซึ่งมีการพัฒนามาจากรูปแบบการเดินทางเพื่อการดำรงชีพ การแสวงหาอาณานิคม การเดินทางเพื่อการพักผ่อน ดังนั้นกิจการด้านการท่องเที่ยวจึงมีการขยายตัวเป็นธุรกิจและเติบโตเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ¹

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวนั้น มีนักวิชาการและองค์การที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงความหมายและคำนิยามไว้หลากหลาย ซึ่งก็มีความหมายในลักษณะคล้ายคลึงกันดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง การออกเดินทางเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัว การเดินทางเพื่อพักผ่อนจากการทำงาน หรือผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราวผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง ผู้เดินทางจะต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ²

สรุปแนวความคิดต่างๆและความหมายของการท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวจะนำมาซึ่งการพัฒนาต่างๆหลายด้าน เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศรวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวิถีชีวิตการของคนในชุมชนและนอกเหนือจากนั้นทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนได้หาประสบการณ์แปลกใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้เข้าร่วมเดินทางและเพื่อนมนุษย์อีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

สภาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาแบบยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของคนรุ่นหลังต่อไปในการที่จะสนองต่อความต้องการของตนเอง” การพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินอกจากจะมุ่งเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแล้วยังเน้นเศรษฐกิจพอเพียง เน้นชุมชนเข้มแข็งและอื่นๆ แล้วยังเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่

¹ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2550). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

² การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ยั่งยืน คือ “การพัฒนาที่ทำให้เกิดคุณภาพของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ดีกินดีมีสุขของประชาชน”³

การกำหนดความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนนั้นมี 2 แนวทาง คือ

1. เป็นการนำคำว่า “การพัฒนา” กับคำว่า “ชุมชน” มารวมกันแล้วกำหนดความหมายขึ้นมาใหม่
2. การพัฒนาชุมชนเป็นคำเดียวกันมีความหมายเฉพาะตัวมันเอง (ซึ่งมีความหมายไม่แตกต่างกันมากนัก) เกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาชุมชนนี้มีผู้คนจำนวนมากมีความเข้าใจว่ามีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “การพัฒนา” และนำมาใช้แทนกันอยู่เสมอซึ่งไม่เป็นการที่ถูกต้องเพราะการพัฒนาชุมชนเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะในตัวของมันเองอยู่แล้วและมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนได้ด้วยวิธีการพัฒนาชุมชนเป็นสำคัญส่วนคำว่า “การพัฒนา” เป็นคำกลางๆ ที่ใช้กันทั่วไปและใช้ประกอบกับคำอื่นโดยไม่มุ่งเน้นที่ตัวคนในชุมชนเท่านั้นแต่ยังมีการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาชุมชนแตกต่างกับการพัฒนาเหล่านี้อย่างชัดเจนการพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถนำไปช่วยในการดำเนินงานพัฒนาด้านอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จได้อีกด้วย⁴ เพราะว่าการพัฒนาชุมชนเปรียบเสมือนเป็นการพัฒนาคนให้มีความพร้อมที่จะรองรับกิจกรรมการพัฒนาเหล่านั้นได้นั่นเอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน

การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันโดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลังๆ ด้วยทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพที่เลวขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุดจะยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะ ยาว (Long-term Sustainability) รวมถึงครอบคลุมมาตรการการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับคนรุ่นหลังโดยอ้อม น้อยให้มากที่สุด พอกับชนรุ่นปัจจุบันที่ได้รับมาและเป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึงตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลก โดยรวมเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง⁵

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายและธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างไร้เป็นธรรมโดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอแต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

³ Brundtland Commission. (1987). Our common future: Report of the world commission on environment and development. Retrieved from <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>.

⁴ สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

⁵ เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2538). ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น⁶

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยวและสามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร⁷

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อเป็นการศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนในด้านการท่องเที่ยวและทำให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยว” ตั้งแต่ก่อนเริ่มก่อนจนถึงปัจจุบัน ศึกษาว่ามีแนวทางใดบ้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยว และศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน ผู้ริเริ่มการสร้างตลาดประชารัฐในชุมชนบ้านศาลาดินจำนวน 1 คน ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านศาลาดินจำนวน 20 คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในหมู่บ้านศาลาดิน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 37 คน

⁶บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁷อุษาวดี พลทิพัฒน์. 2545. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว 21,4 (ตุลาคม- ธันวาคม): 38-48.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

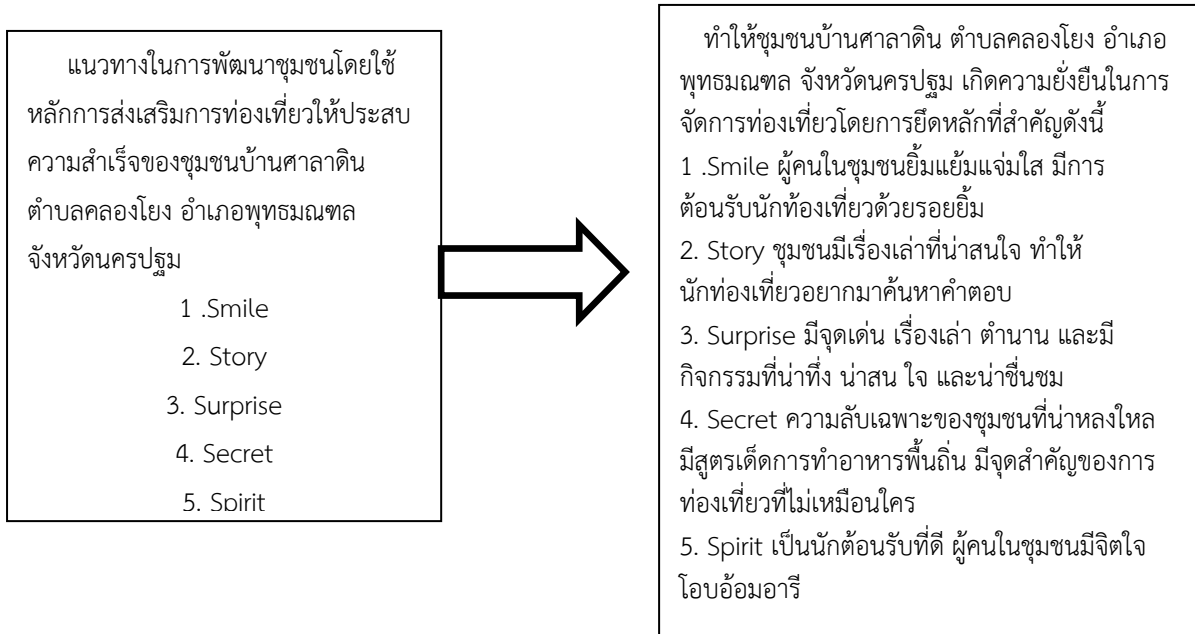
ขอบเขตด้านสถานที่

ชุมชนบ้านศาลาดิน หมู่ที่ 3 ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561- พฤศจิกายน 2561 รวมเป็นระยะเวลา 2 เดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยโดยวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Documentary research) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

กลุ่มเป้าหมาย โดยมี รายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ทั้งจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เช่น ข้อมูลจากทั้งหนังสือ บทความ เอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากอินเทอร์เน็ตเพื่อเก็บข้อมูลสิทธิพิเศษ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งเป็นสามส่วนคือ กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญจะเลือกสัมภาษณ์นักวิชาการ 2 ท่าน

2. ชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดินจำนวน 20 คน

3. กลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือสำคัญในการเก็บ และรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. อุปกรณ์สำหรับการบันทึกข้อมูล เช่น โทรศัพท์ที่ใช้ในการบันทึกเสียงและถ่ายรูป เครื่องเขียน สมุดจดบันทึกและแฟ้มสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ชุดคำถามประกอบในการสัมภาษณ์ คำถามที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ เป็นชุดคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการค้นคว้าจากตำราและจากการสังเกตในชุมชนมาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างชุดคำถามให้มีความสอดคล้องง่ายต่อการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างสมบูรณ์ประกอบด้วย

1. คำถามสำหรับสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนโดยใช้การจัดการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องจะส่งผลอย่างไรกับชุมชนในอนาคต

2. ถ้าชุมชนสนใจจะให้มีการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านศาลาดินอย่างยั่งยืนต้องอาศัยปัจจัยใดในการกำหนดทิศทางของการจัดการท่องเที่ยว

3. ท่านคิดว่าภายในชุมชนบ้านศาลาดินได้มีการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

4. ปัจจัยใดเป็นอุปสรรคในการสร้างแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดิน

5. การจะพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดินให้เกิดความยั่งยืน จะต้องอาศัยปัจจัยใดบ้าง

2. คำถามสำหรับสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดิน จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

1. จุดกำเนิดของการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดินคืออะไร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

2. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดิน

3. สิ่งใดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดินมีมาอย่างยาวนาน

4. จุดเด่นใดของชุมชนบ้านศาลาดินที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจที่จะมาเที่ยวในชุมชนแห่งนี้

5. มีแนวทางใดบ้างที่ทำให้คนในชุมชนบ้านศาลาดินเกิดความร่วมมือด้านการจัดการท่องเที่ยว

6. อุปสรรคและปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวคืออะไร

7. แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านศาลาดินให้ประสบความสำเร็จคือแนวทางใด

8. การท่องเที่ยววิถีชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด ก่อน-หลัง

9. มีการรับมืออย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในสังคมที่มากขึ้นในด้านการท่องเที่ยว

10. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามความคิดของท่านควรเป็นอย่างไร

3. คำถามสำหรับสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน คืออะไร
2. ท่านมีความประทับใจอะไรบ้าง กับสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้
3. ข้อบกพร่องของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ในความคิดของท่านคืออะไร
4. ท่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้จากที่ใด
5. ท่านจะกลับมาเที่ยวที่ชุมชนบ้านศาลาดินอีกไหม เพราะเหตุใด

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open Ended Question)
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอ เพื่อตรวจพิจารณาหาจุดบกพร่องรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตัวเองโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ขั้นตอนเตรียมการ

5.1.1 การเตรียมตัวผู้ศึกษาเป็นการเตรียมความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสร้างแนวคำถามให้ครอบคลุม และการจัดบันทึกภาคสนาม ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.2 การเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์สำหรับจัดบันทึกข้อมูล อุปกรณ์ และกล้องถ่ายภาพ

5.2 ขั้นตอนดำเนินการ

5.2.1 หาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชน ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์แก่การสัมภาษณ์ ตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ทำวิจัย

5.2.2 สร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล คือ นักวิชาการที่ต้องการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดินและนักท่องเที่ยว โดยผู้ศึกษาแนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในผู้ให้ข้อมูลกับผู้ทำการศึกษาเพื่อได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2.3 เมื่อผู้ทำการศึกษาและผู้ให้ข้อมูลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันแล้ว ผู้ให้ข้อมูลก็จะมีใจเต็มใจและเชื่อใจ และพร้อมให้ข้อมูล จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

5.2.4 การบันทึกภาคสนาม (Field Note) ผู้ศึกษาจะทำการบันทึกเสียง ในขณะที่การสัมภาษณ์ และจัดบันทึกในประเด็นสำคัญโดยอาศัยจากการสังเกตรวมด้วย

5.2.5 แผลผลข้อมูล หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้นำมาทำการบันทึก โดยเริ่มจากการถอดเทปที่ได้ทำการบันทึกเสียงไว้ ซึ่งจะบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ทั้งหมด หลังจากนั้นจึงอ่านเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนหรือ ครบถ้วน เพื่อที่จะนำไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

5.2.6 ทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูลอีกครั้งก่อนทำการสัมภาษณ์ ครั้งต่อไปโดยนำข้อมูลที่ไดจากการแปลผลรายวันไปสอบถามย้อนกลับเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้ ยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

5.2.7 การสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลจะพิจารณาจากข้อมูลที่ได้ ซึ่งจะไม่สามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้วได้อีก ซึ่งถือว่าข้อมูลมีความอิ่มตัว จึงยุติการสัมภาษณ์

6. วิธีการ วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่ชุมชนบ้านศาลาดิน ข้อมูลการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง มาศึกษาและวิเคราะห์ตามกระบวนการ ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือ วิเคราะห์ถึง ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Major themes) จากนั้นนำประเด็นสำคัญมาแยกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) ซึ่ง เป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมไปจนถึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อย และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการ เชิงบรรยาย (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

1. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เดิมชุมชนมีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ การค้าขายก็จะนำไปขายให้พ่อค้าคนกลางแต่พอมีการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องทำตัวชุมชนเกิดเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยการท่องเที่ยว เป็นการนำคนเข้ามาในชุมชน พาคนเข้ามารู้จักชุมชนศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน รายได้ส่วนใหญ่จะเกิดจากการที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายซื้อของที่ชาวบ้านนำมาขายจากไร่นาของชาวบ้านเอง ซึ่งเมื่อชาวบ้านมีรายได้จาก การขายของตรงนี้มากขึ้นก็จะส่งผลให้ชาวบ้านเกิดการกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตัวเอง พัฒนาผลิตภัณฑ์ ของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมบ้านศาลาดิน ซึ่งในอนาคต ลูกหลานของเขาก็สามารถอยู่ในชุมชนต่อไปได้เพราะชุมชนเป็นที่รู้จักคนก็จะเข้ามาเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยว ในชุมชนจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และส่งผลต่อลูกหลานในอนาคตคือ มีอาชีพ รองรับสำหรับคนรุ่นหลัง ปัจจุบันชุมชนมีการพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ มีวิธีการมีระบบการจัดการ มีแนวความคิด ต่างๆ ที่ดีขึ้น เพราะหน่วยงานของกรมพัฒนาชุมชนมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทำให้การบริหารจัดการชุมชน ของชุมชนมีความก้าวหน้า มีทิศทางที่ดีขึ้นมีกรอบดำเนินงานที่ชัดเจน ณ ปัจจุบัน หมู่บ้านศาลาดินได้เป็น ตัวแทนของจังหวัดนครปฐมไปแข่งระดับประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และก็มีหน่วยงานท่องเที่ยว และกีฬา เข้ามาสนับสนุน หน่วยงานภาคีอื่นอีกมากมาย

2. ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนในด้านการท่องเที่ยวและทำให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งคลองเป็น ตัวกลางเชื่อมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนจึงส่งผลทำให้เกิดการท่องเที่ยวมาจนถึงปัจจุบัน ชุมชนเกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนเกิดจากผู้นำของชุมชนและคนในชุมชนรวมตัวกันจนเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งในชุมชน บ้านศาลาดิน ชุมชนมีจุดขายที่สำคัญ 5 จุด คือ นาบัว สวนกล้วยไม้ ข้าวตัง สวนผลไม้ บ้านฟักข้าว มีการทำ ตลาดขึ้นมาโดยเอาของที่ชาวบ้านปลูกและผลิตเองออกมาขาย ซึ่งส่งผลทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการขายของ ตรงนี้มากขึ้นไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง เพราะชาวบ้านจะนำพืชผักจากสวนของเขาเองออกมาขายจึง ทำให้ชาวบ้านสามารถขายได้ในราคาที่ถูกแต่ยังได้กำไรมากกว่าการนำไปขายให้พ่อค้าคนกลาง สิ่งที่ทำให้ เกิดผลสำเร็จอีกอย่างคือการโปรโมทการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย ทางชุมชนมีการปรับปรุงกิจกรรมอยู่เรื่อยๆ และที่นี้มีพืชผักที่โดดเด่น ชาวบ้านจะเห็นความสำคัญกับเรื่องนี้ มีอยู่ 3 เรื่องคือ ทรัพยากรที่ชุมชนมี กิจกรรม และคนที่อยู่ในพื้นที่เป็นตัวส่งเสริมที่สำคัญวิถีชีวิตของคนในชุมชน เหมือนเป็นเสน่ห์ของชุมชนบ้านศาลาดินมา ได้ถึงปัจจุบัน ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชนบ้านศาลาดินประกอบกับความร่วมมือ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ชาวบ้านในชุมชน มีการช่วยเหลือกันของคนในชุมชน สิ่งที่ทำให้ชุมชนของประสบความสำเร็จและมีมาจนถึงทุกวันนี้คือความร่วมมือของคนในชุมชนที่ร่วมสร้างกันมา ทุกคนพร้อมใจที่จะพัฒนาให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน และทำให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากความรู้เรื่ององค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ นั้นมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับแนวทางการพัฒนาแหล่งเที่ยวเพื่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

1. ด้านวิถีชีวิต นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์ เกี่ยวกับอาชีพดั้งเดิมของชาวตำบลบางน้ำผึ้ง คือ อาชีพทำสวนเกษตรผสมผสานอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์จากข้อมูลการสนทนากลุ่มของกลุ่มตัวแทนชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นว่า อัตลักษณ์ของชุมชนบางน้ำผึ้ง คือ คนในชุมชนบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกทอร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 จึงได้มีการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ระหว่างสวนเกษตรและการศึกษาวิถีชีวิต ชุมชน (Lohaphundragun, J., 2010; Somsook, S., 2009 : 189) นักท่องเที่ยวจึงได้สัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิม ของชุมชนตลาดบางน้ำผึ้ง ได้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การซื้อสินค้าเกษตรที่เป็นผักและผลไม้ พื้นบ้าน

2. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์เกี่ยวกับการมีอรัญญาศรัทธาและแสดงออกซึ่งไมตรีจิตต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนในชุมชนบริการด้วยความเต็มใจ และใส่ใจ นักท่องเที่ยวเสมือนเป็นเพื่อนหรือญาติ นำเสนอแต่สิ่งดี ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การสนทนากับพ่อค้าแม่ค้า มีความเป็นกันเอง พร้อมทั้งจะให้ข้อมูล ซึ่งสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวให้อยากกลับมาเที่ยวอีก หรือบอกต่อให้ผู้อื่นทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธยา สมสุข (2009) ที่พบว่า คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอยู่ในระดับดี ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีก และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพร บุญปก (2008) ที่พบว่า นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมนันทนาการ บริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ บริการด้วยความสุภาพ และมีความ เป็นกันเองยิ้มแย้มเป็นมิตร

3. ด้านการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์เกี่ยวกับการมีเส้นทางจักรยานชม วิถีชีวิตชุมชน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการขี่จักรยานชมธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่ชุมชนบางน้ำผึ้งได้จัดขึ้น และได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยว การที่จัดกิจกรรมนี้ได้เพราะชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บางกะเจ้า ที่ ถือเป็นพื้นที่สีเขียวใหญ่ที่สุดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอนุรักษ์พื้นที่ไว้ เป็นแหล่งพักผ่อน หย่อนใจ และยังเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าในเมือง และร่วมกันพัฒนา พื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน ปรับปรุงเส้นทางศึกษาธรรมชาติ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางสำหรับจักรยาน และ เส้นทางสำหรับผู้ใช้รถเข็น/ผู้สูงอายุ (Subdistrict Administrative Organization of Bangnamphueng, 2012 : 11; Chuemwarasart, K., 2015 : 17)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

1. ด้านการจัดการสถานที่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นลำดับแรก คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สมควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่งยั้ง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการวางแผนและการจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งในการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวในชุมชน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทางธรรมชาติให้ คงเดิมไว้ให้มากที่สุด และเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยช่วยกันสืบสานให้คงอยู่สืบไปเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจแบบค่อยเป็นค่อยไปส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดดุลยภาพระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ อ่อนประเสริฐ (2011) ที่พบว่า ตลาดน้ำ บางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สมควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่งยั้ง อยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก เช่นเดียวกับงานวิจัยของนักรบ เถียรอำ (2009) ที่พบว่า ชุมชนบางน้ำผึ้ง ได้สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชน การฟื้นฟู การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และงานวิจัยของ ชลลดา มงคลวนิช (2013) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นว่าลักษณะของตลาดน้ำน่าจะแสดงถึงวิถีชีวิตในท้องถิ่น

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับความสะดวกในการเดินทางในระดับมาก เป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ เดินทาง ไปกลับได้ภายใน 1 วัน การคมนาคมก็สะดวกสามารถเดินทางได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของสุพร บุญปก (2008) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจด้านการคมนาคม เพราะการเดินทางสะดวก สบาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุทธยา สมสุข (2009) ที่พบว่าเหตุผลที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมา เที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เดินทางสะดวกสบาย และงานวิจัยของสุชาติ อ่อนประเสริฐ (2011) ที่พบว่า มีความสะดวกในการเดินทางเหมาะสมในระดับมาก ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจ เรื่องห้องน้ำสะอาด มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะห้องน้ำไม่ เพียงพอกับการรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้ง ขาดบุคลากรในการดูแลทำความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสุทธยา สมสุข (2009) ที่เสนอแนะว่า ควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำโดยใช้ห้องน้ำในพื้นที่อื่นๆ ของชุมชน เช่น วัด โรงเรียน ฯลฯ และความสะอาดของห้องน้ำ ควรมีผู้ดูแลความสะอาดอยู่ประจำห้องน้ำ

3. ด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นลำดับแรก คือ พ่อค้า/แม่ค้าให้บริการดี มีความสุภาพ อ่อนน้อม และมีอัธยาศัยที่ดี ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะพ่อค้า/แม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนมีความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ กติกาของชุมชนอย่างเคร่งครัด ดังที่สุพร บุญปก (2008 : 171) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการ ตั้งกฎระเบียบ เพื่อควบคุมการให้บริการของผู้ค้า รวมทั้งกริยามารยาท ซึ่งคนในชุมชนก็ให้ความร่วมมือใน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2550 ด้วยการให้ผู้ค้าทุกคนใช้วาจาที่สุภาพ และให้บริการที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งผู้ค้าจะต้องเข้าร่วม ประชุม สองอาทิตย์/ครั้ง เพื่อนำประเด็นที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อหาแนวทางในการ แก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ เถียรอำ (2009) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหาร จัดการตลาดน้ำประสบความสำเร็จ คือ การสร้างระเบียบและกฎเกณฑ์ เป็นข้อตกลงร่วมกันในการใช้ ระเบียบว่าด้วยการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2550 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ และธีรศักดิ์ อุ่ออารมณเลิศ (2014) ที่พบว่า การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ ภาคใต้ส่วนใหญ่เกิดจากการ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จัดตั้งขึ้นใหม่ ภายใต้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการ บริหารในรูปของคณะกรรมการ รวมทั้งมีกฎระเบียบสำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติ สำหรับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ของการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้

4. ด้านบุคลากร นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ และใส่ใจนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคนในชุมชน ต้องการให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่ามีที่อยู่ที่รู้สึกผ่อนคลาย และมีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการผูกใจลูกค้าไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพร บุญปก (2008) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น เต็มใจให้บริการอยู่ในระดับมาก ส่วนในเรื่อง การมีมีคหุเทศก์ หรือ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและความรู้ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ชุมชนบางน้ำผึ้งมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ดังเช่นงานวิจัยของชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2015) ที่เสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวว่า ควรมีการ พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน มีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.ระดับนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านในชุมชนบ้านศาลาดินเข้าใจวัตถุประสงค์ของชุมชนเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่เป็นส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากยังไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองได้ ดังนั้นทางชุมชนควรมีการประชุมและประกาศให้คนในชุมชนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยว และประโยชน์ที่จะไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชนโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ชาวบ้านมารวมกลุ่มกันมากขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวจะได้ขยายและสร้างความแข็งแกร่งให้กับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านศาลาดิน

1.2 ผู้นำและสมาชิกที่เข้าร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวยังขาดความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความเจริญ ส่วนใหญ่จะเน้นอยู่แต่กับวิถีชีวิตแบบเก่า ไม่ค่อยรับเทคโนโลยีเข้ามาจัดการกับการท่องเที่ยว ผู้นำควรมีความคิดที่กว้างพร้อมปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชุมชนมีการเติบโตให้ทันโลกมากขึ้น แต่ก็ไม่ควรทิ้งวิถีชีวิตของตนเองให้มีการผสมผสานให้เกิดเป็นเสน่ห์ของชุมชนที่น่าค้นหา

2 ระดับปฏิบัติ

2.1 ชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนควรมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น เพราะความคิดที่หลากหลายจะเป็นตัวสร้างสิ่งที่ดีที่สุดให้กับชุมชนจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้ชุมชน

2.2 ชาวบ้านควรช่วยกันรักษาความสะอาดให้กับสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนให้สวยงามน่าเที่ยวชม และควรจัดสถานที่ให้ดูแปลกใหม่และดูน่าตื่นเต้นเพื่อความประทับใจแก่ผู้มาเที่ยวชม

2.3 ควรใช้กระบวนการจัดการที่มีแบบแผนเป็นขั้นเป็นตอนและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้คนในชุมชนดำเนินตามเป้าหมายอย่างเข้มแข็งและทำให้เกิดความยั่งยืน

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดินมีการสร้างสร้างจุดท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน และมีทิศทางที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้นจากการเพิ่มจุดท่องเที่ยวให้กับชุมชนและมีชาวบ้านเข้ามาร่วมกับการท่องเที่ยวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวประเด็นการจัดการของชุมชน ที่มีต่อการยอมรับต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นในชุมชน เรื่อง ความร่วมมือ และระบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านศาลาดิน

กิตติกรรมประกาศ

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ยั่งยืนโดยใช้หลักการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสำเร็จลุล่วงลงได้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วาสนา สุรีย์เดชกุล ที่ท่านกรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำความคิดเห็นและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่ได้ให้อุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลคลองโยงอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและให้ความร่วมมือในการตอบคำถามโดยการสัมภาษณ์จากชุดคำถามวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2538). *ประชากรกับการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉล่องศรี พิมพ์สมพงศ์. (2550). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. 2545. *การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย*.
- จุลสารการท่องเที่ยว 21,4 (ตุลาคม- ธันวาคม): 38-48.
- Brundtland Commission. (1987). *Our common future: Report of the world commission on environment and development*. Retrieved from <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>.